

IKKUNOISTA LOISTIVAT TANSSISALIN VALOT – objekteista ja subjekteista mediassa.

Taisto Hujanen kävi ovellani ja innostuin taas epäselvästi kertomaan ystävälliselle vierailijalle, minkälaisia kysymyksiä päässäni liikkuu vierailijaprofessorin asemaan itseäni asettaessani.

Päätin saman tien, että aloitan korostamalla ovensuukeskustelujen merkitystä tieteellisessä työssä, ajattelussa ja journalismin käytännössä.

1.

Toisin sanoen aloitan korostamalla epätäydellisyyden arvoa.

Hyväksymme ja ymmärrämme laajasti sen, että taideteoksen osalta tavoitteena on yleisön, kokijan osallistuminen taideteoksen lopputuloksen muovaamiseen.

Että vastaanottaja on myös luoja: hän tekee omat johtopäätöksensä, täyttää aukkoja, sitoo kokemaansa laajempaan yhteyteen ja omaan elämäänsä.

Umberto Eco korosti virheiden ja epätäydellisyyden tärkeyttä ja Mozart teki tahallaan virheitä sävellyksiinsä, jotta ihminen pääsisi niihin sisälle. Kieslowski totesi täydellisen Sinisen jälkeen, että hänellä ei ollut enää tehtävää jäljellä.

Journalismissa – myös dokumenttielokuvassa – lähtökohta on ollut toinen. Dokumentaristit ovat perinteisesti halunneet kertoa, miten asiat maailmassa ja yhteiskunnassa todella ovat. Ja miten maailmaa pitäisi muuttaa.

Journalistin toivomme kertovat paikkansapitävää tietoa useimmiten parhaillaan tapahtuvasta tai juuri tapahtuneesta - antaen tietoa/informaatiota, jota meillä ei ole.

Dokumenttielokuvan maailmassa – jonka luokittelen lähemmäksi taidetta kuin journalismia – on viimeisen 5-10 vuoden aikana toistuvasti korostettu ns. totuudesta kertomisesta luopumista. Että on tärkeämpää herättää kysymyksiä kuin jakaa vastauksia. Kertoa tarina sen sijaan että kertoisi miten tarinan pitäisi olla. Jättää tilaa katsojalle vetää omat johtopäätöksensä.

Onko ajatus siitä että vastausten sijasta myös journalismin on herätettävä kysymyksiä relevantti vai ei? Georg Henrik von Wright totesi Wittgensteinin kuuluisaan lauseeseen viitaten, että on aikoja, jolloin filosofian tehtävä on hävittää, hävittää ja hävittää, jotta uutta pääsisi nousemaan tilalle. Jos filosofia ei sitä tee – ai ei ainakaan näytä tekevän – onko tällainen tehtävä nyt – tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa - juuri journalismilla?

Mutta vaikka emme olisikaan samaa mieltä täydellisen kyseenalaistamisen välttämättömyydestä journalismissa nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa, on silti

kysymys ihmisestä subjektina, luojana minusta tärkeämpi tänään kuin koskaan aikaisemmin - erityisesti mediassa ja tiedonvälityksessä.

Mikä vastuu on medialla ja journalismilla siitä, että ihminen kokisi olevansa subjekti tiedon tulvan keskellä? Miten luoda journalistista käytäntöä, jossa ihminen kokee olevansa oman elämänsä valtias ja ymmärtää, mitä maailmassa ja yhteiskunnassa tapahtuu? Ja kokee tavalla tai toisella pystyvänsä määrittelemään oman paikkansa ja vaikutusmahdollisuutensa?

Dokumenttielokuvan puolella on kirjattu ratkaisuja: elokuva ei lopu yhteenvetoon ja tekijän loppupäätelmään, vaan elokuva päättyy avoimeen olotilaan, johtopäätökset jätetään katsojalle. Kysymykset, jotka asetetaan tekovaiheessa, ovat avoimia suljettujen sijasta. Kysymisen sijasta kuunnellaan: Errol Morris erinomaisena esimerkkinä.

Rakenteen johdonmukaisuutta, lineaarisuutta ja loogisuutta rikotaan tietoisesti kysymysten, ihmettelyn ja oivallusten aikaansaamiseksi. Tietoon jätetään puutteita ja aukkoja, jotka katsoja täyttää itse oman kykynsä mukaan. Yksinkertaisen tarinan alle rakennetaan subtext ja ristiriitoja luodaan leikkauksella ja äänenkäytöllä. Voice over ei jaa tietoa vaan muuttuu dramaturgiseksi välineeksi, jolla lisätään elokuvan kerroksellisuutta.

Mitä näiden metodien soveltaminen merkitsisi jokapäiväisessä journalismissa? Totuttujen sanontojen ja kuvakerrontojen välttämistä, poikkeamista ajassa taaksepäin ja eteenpäin, ristiriidan, kysymysmerkin rakentamista juttuun. Samanaikaista ajattelun selkeää paaluttamista yksinkertaisimmalla tasolla ja ihmettelyn luomista abstraktimmalla ja/ tai aika – ja syy-seuraus tasoilla.

On ehkä paikallaan huomauttaa, että journalismin käytännössä harkittujen virheiden tekeminen ei merkitse osaamattomuutta, merkityksellisen epätäydellisyyden toteuttaminen vaatii melkoisia ammatillisia kykyjä.

Tietysti voisi hyvin käytännöllisesti esittää vain vaatimuksen laatujournalismista, joka ei ole etäänjätynyt vallankäytön kohteina olevista ihmisistä vaan jonka ihmiset kokisivat omakseen.

Pystyvätkö keskiluokkaan kuuluvat, itseään omassa journalismikulttuurissaan ruokkivat, kulttuurieliittiin itsensä asettavat tai siihen pyrkivät journalistit tähän, on toinen kysymys.

2.

Aloitin opiskeluni Tampereen yliopistossa vuonna 1968. Maailma on muuttunut paljon tieteellisen maailmankatsomuksen kulta-ajoista.

Kun Totuutta isolla alkukirjaimella ei ole, tietoisesti tai vaistonvaraisesti kaipaamme totuudellisuutta. When **The Ttruth is not existing it is the truthfulness we desire.**

Kun hyväksymme tämän, voidaan yhtenä sen seurauksena olettaa, että tämä merkitsisi yksilön subjektiivisen aseman vahvistumista. Kenelläkään ei ole lopullista totuutta, vaan jokaisella totuudella on olemassaolonsa oikeus. Arvo syntyy totuudellisuudesta (jossa yksi taso tietysti on ns. paikkansapitävien faktojen paikkansapitäminen), joka on subjektiivinen kokemus – sekä viestin laatijan että vastaanottajan päässä.

Näin ei ole tapahtunut. Samaan aikaan, kun hahmotamme maailmaamme entistä enemmän median välineiden ja niiden lähettämien ärsykkeiden ja mielikuvien avulla, suuri määrä ihmisiä tuntee, että heidän ns. normaalielämällään ei ole sijaa tässä median rakentamassa ja heijastamassa maailmassa.

Näin erityisesti, kun tiedonvälitys on muuttunut entistä vahvemmin mielikuvien – enkä tarkoita vain visuaalisia kuvia – välittämiseksi. Urho Kekkosta lainaten: maailma ei ole niin kuin se on, vaan niin kuin se näyttää olevan. Käsityksemme maailmasta, asioista ja ihmisistä muodostuu aiempaa vahvemmin näiden kokonaisvaltaisesti vastaanotettujen tunnekuvien perusteella.

Otan esimerkin: Viime keväänä televisiossa oli keskusteluohjelma, jossa kolme tunnettua, median ja kulttuurin eliittiin kuuluvaa keski-ikäistä, itsetietoista miestä moukaroï silmälasipäistä, polvet yhdessä istuvaa, posket punaisena puolustavaa laiheliinia. Moni ystävästäni on sanonut, että Leif Salmén, Saska Saarikoski ja Ruben Stiller eivät onnistuneet argumentoinnissaan paljastamaan Jussi Halla-ahoa. Väitteeni on, että kysyys ei ollut suinkaan oraalisen asia-argumentoinnin sisällöstä, vaan mielikuvaviestistä, jossa valtaeliittiin kuuluvat kiusaavat ei-valtaeliittiin kuuluvaa. Minulle tuli mieleen koulukiusaaminen.

Toisesta esimerkistä on varmasti helpompi olla samaa mieltä. Melkeinpä jokainen perhe, jossa on nuoruusiässä oleva tyttö, on kokenut naiseuttaan etsivän nuoren kamppailun ulkopuolisten mielikuvien, mallien, esimerkkien ja ihanteiden kanssa olevan aivan jotain muuta kuin vanhempien nuoruudessa.

Yksi omista mantroistani on ollut: nothing is more important to the documentary film maker than to see. Nähdä syvemmälle, tarkemmin, kauemmas, eteenpäin ja taaksepäin. Nähdä pintaa syvemmälle. Journalismin käytännössä kysymys mielikuvien, tunnekokemusten ja viestien käyttämisestä on nyt paljon tärkeämpää kuin aikana, jolloin uskoimme kirjoitetun sanan sisällön merkitykseen sinänsä.

Ajatellaan Emilie de Antonion Millhouse-dokumenttia. Hänen kameransa on ollut aivan samassa tilanteessa kuin kymmenet uutiskamerat kuvatessaan Nixonia. Miten on mahdollista, että hänen kameransa tallentaa jotain aivan olennaista Nixonista ja muut eivät sitä tee? Kysymys on näkemisestä.

Mutta jatkaakseni pääjuonteestani. Televisio, aikakauslehdet, elokuvat: niiden sankarit, subjektit, toimijat, vaikuttajat, mallit ovat kaukana siitä jokapäiväisestä elämästä, jossa suurin osa ihmisistä Suomessakin elää. En usko, että minun täytyy käydä läpi esimerkkejä siitä, miten esimerkiksi minun arkipäiväni sujuu ja mitä puolestaan esitetään televisiossa prime time aikoihin.

Suuri kysymys on, jos maailmani hahmottaminen tapahtuu aiempaa enemmän median kautta ja avulla ja **jos minulla – minun elämäntavallani - ei ole sijaa siinä maailmassa, jos elämä jota minä elän ei ole riittävän rikasta, mielenkiintoista jotta siitä kerrotaisiin mediassa: minkä arvoista minun elämäni silloin on?** Tai jos minun elämäni kuvataan tai siitä kerrotaan tavalla, jossa en koe sen saavan arvostusta tai minua ei nähdä subjektina - oman elämäni herrana.

Miten ratkaisen ongelman:

masentumalla: " elämälläni ei ole tarkoitusta"

tyytymällä kohtalooni: "its my destiny",

pyrkimällä siihen maailmaan (BB, Idols, minusta tulee huipputoimittaja a2:een, helsingin sanomiin – mutta ei maaseudun tulevaisuuteen)

vetäytymällä fragmentoituneen alakulttuurin maailmoihin, - olen eläinsuojelija, pelaan wow:ta, elän omassa segmentissäni, joka ruokkii ja vahvistaa segmenttisitoutumistani

rakentamalla virtuaalisen, hyväksyttävämmän toisenlaisen minäni "sosiaalinen media" - FB

tai suhtautumalla vihamielisesti maailmaan, josta olen jäänyt syrjään, vaikka sitä ihailenkin/halajan – ja siksi haluan sen kumota tai tuhota.

Olen viimeiset neljä viisi vuotta miettinyt lausetta: " Olen, mutta kuinka kaukana itsestäni".
" I am but how far from my self."

Josh Oppenheim Lontoosta tekee dokumenttielokuvaa, joka käsittelee Indonesiassa kuusikymmenluvulla tapahtunutta kommunistien massasurmaamista. Elokuvan päähenkilöt ovat satoja ihmisiä kiduttaneita miehiä, jotka käyttivät kidutuksessaan mallina amerikkalaisia toimintaelokuvia ja tekevät fiktioelokuvaa surmantöistään esiintyen itse elokuvansa sankareina. Oppenheimin teoriana on, että hänen dokumenttinsa päähenkilöiden toiminta on ollut mahdollista vain heidän irtaantuessa itsestään, katsellessaan roolihahmonsa toimintaa sivusta käsin. Kysymys ei ole mielenvikaisuudesta, kuten ei Breijvikinkään tapauksessa.

4.

Kun suuri osa ihmisistä kokee – en ryhdy perustelemaan tätä laajemmin vaan pidän tätä oletusarvona – olevansa politiikan, talouden ja kulttuurin päätösmekanismien ja vallankäytön ulkopuolella ja kun ihminen kokee tämän tilanteen jatkuvasti juuri mediassa ja median välityksellä, on journalismin suuria haasteita se, miten meidän jokaisen elämämme suuret draamat – joita meillä on lähes päivittäin olkoon kyse vaikka rakastumisesta, suhteista lapsiimme, työpaikan valtatilanteista – merkittäviin arvovalintoihimme – perhesuhteissa, työpaikalla, kansalaisaktiivismissa jne..- esiintyisivät myös mediassa merkittävinä ja tärkeinä, kiinnostavina ja koskettavina.

Kävimme Audiovisuaalisen Kulttuurin edistämiskeskuksen AVEK:n tuottajan Timo Korhosen kanssa lävitse suomalaista dokumenttituotantoa lähtökohtana, kuinka moni dokumentaristi näkee kohteensa, elokuvansa ihmiset samalta silmän korkeudelta.

Emme takaa tarkastelumme kattavuutta tai puhumattakaan tieteellisyyttä, mutta yhteinen subjektiivinen arviomme, että hyvin harva.

Vielä harvempia esimerkkejä on siitä, että elokuvan – tai yhtä hyvin minkä tahansa mediatuotannon – päähenkilö olisi subjekti. Että hän loisi dokumentin tai jutun sisällön ja muodon perusasennot.

Globaalisti tämä on nähtävissä selkeästi:

Suomalaisten päätelevisiokanavien ohjelmistosta vain 4 % tulee Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolelta, alueelta jossa asuu 88 % maailman väestöstä. En tiedä, mikä on alempien tuloryhmien osuus suomalaisten televisio-ohjelmien sankari – päähenkilövalikoimassa.

Viime vuonna perustaessamme kolmasulottuvuus.fi-palvelua kävimme lävitse päätelevisiokanavien ohjelmistoa hiukan tarkemmin keskittyen ohjelmistoon, joka arvioimme olevan luonteeltaan vahvoja tunnekielikuvia antavaa jättäen kuitenkin uutiset ja ajankohtaisohjelmat arvion ulkopuolelle niiden ilmeisen kriisi- ja ongelmakeskeisyyden takia.

Eli keskityimme pitkiin elokuviin ja dokumentteihin.

Kolmasosa suomalaisista ei ole tavannut maahanmuuttajia. Kolmasosa ei ole keskustellut maahanmuuttajien kanssa. Matkustamisemme ns. kehittyviin maihin ei ole merkittävästi lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana.

1725 kv-elokuvaa vuonna 2010

3 **Afrikasta** – kaikki Etelä-Afrikasta
3 **Lähi-idästä ja arabimaista** – kaikki Israelista
15 **Latinalaisesta Amerikasta** – 10 Brasilia, 2 Argentiina, 3 Meksio

85 Aasiasta Japani 37, Hong Kong 20, Etelä-Korea 13, Kiina 11,
Intia 4

277 Neljästä Euroopan maasta - UK, Ruotsi, Saksa, Ranska

1083 **USAsta**
183 **US + Europe** (mainly UK, France co-
productions)
80 kaikki muut maailman maat

DOKUMENTIT

Kymmenen pääohjelmapaikkaa Yle, MTV3, Nelonen, Jim

- 560
  - Joka kuudes oli kuvattu kehittyvissä maissa
  - 5-7 % tuotettu Euroopan ja USAn ulkopuolella
  - 2/3 kehittyvissä maissa kuvatuista, joko äärimmäistä eksotiikkaa tai katastrofia tai
  - vakava kriisi/ongelmakeskeistä: sota, riisto, nälkä, prostituutio, ihmiskauppa,

Mistä syntyy näkemyksemme, mielikuvamme maahanmuuttajista tai heidän kulttuureistaan, lähtöolosuhteista? Haluanko Suomeen ihmisiä, jotka tulevat sodan, riiston, epätasarvon, rikollisuuden, prostituution, köyhyyden maailmasta?

Kysymys ei ole pelkästään siitä, että suuri osa maailman ihmisistä elää kriisien keskellä, nälässä, epäoikeudenmukaisessa tilanteessa, sorrettuna.

He esiintyvät uhreina - objekteina.

En perää ns. kehitysmaajournalismia, jossa usein pyritään kertomaan ns. positiivista asioita, jotta kuvamme maasta tai kulttuurista muuttuisi myönteisemmäksi. Perään monimuotoisia, komplisoituja tarinoita, joissa näkyisi elämän rikkaus varjoineen ja valoineen.

Mietin viikko sitten kuunnellessani Soilikki Vettenrannan luentoa, miten voisimme päästä eroon erityisesti meistä kaukana olevien ihmisten uhriasettelusta sotien, kriisien ja luonnonmullistusten keskellä. Niistähän uutisemme niin usein kertovat.

Miten journalismin käytännössä – tietäen omakohtaisesti vaikeat olosuhteet, rajoitetun ajan, kaaoksen – on mahdollista luoda tilaa ennakoimattomuudelle, ihmiselle subjektina objektin ja uhrin sijasta.

Mitä jos....

Dokumenttielokuvan toteutuksessa meillä on aikaa. Aikaa kuunnella kuten Errol Morrisilla, eräällä elokuvan mestareista, jonka kuunteleva hiljaisuus on useiden mestarillisten otosten takana. Jokapäiväisessä journalismissa meillä ei ole siihen aikaa, ajattelempa.

Mutta silti: erinomaisen War Photographer -elokuvan keskeisiä kohtauksia ovat tilanteet, joissa James Nachtwey – eräs maailman parhaista kriisi- ja sotakuvaajista – liikkuu vaikeassakin tilanteessa puolta hitaammin kuin muut. Ei ahneudella oman agendansa toteuttamiseksi vaan ihmisiä ja tilanteita kuunnellen ja nähden – toteuttaakseen tavoitteensa.

3.

Yhtä hyvin tieteessä (otetaan vaikka Kimmo Rentolan historiatutkimus), journalismissa kuin dokumenteissakin tarinan merkitys ja käyttö on kasvanut viimeisten vuosien aikana merkittävästi. (Johtaen pahimmillaan latistettuun, yksitasoiseen ja yksinkertaistettuun juonellisen tarinan käyttämiseen tai siihen keskittymiseen. Mutta se on jo toinen juttu, kuten koko keskustelu siitä, mitä sana tarina tai story voi tarkoittaa tai tarkoittaa.)

Samanaikaisesti tarinankerronnan välineen vahvistumisen eri puolilla maailmaa on syntynyt esimerkkejä, jotka pyrkivät kahteen keskeiseen tavoitteeseen: löytää arkipäiväisen elämän merkityksellisyys ja dramaattisuus sekä pyrkiä toteuttamaan tarinankerrontaa, jossa kameran edessä oleva ihminen on subjekti.

David Lynch kulki ryhmänsä kanssa läpi USA:n mantereen sijoittaen verkkoon joka päivä yhden tarinan, jonka hänen ryhmänsä tapasi matkan varrella. Suomalainen Tarinateltha on vienyt liikuteltavan studion valoineen ja kameroineen, kunnioittaen jokaista ohikulkevaakin samalla arvokkuudelle kuin kansanedustajaa, toreille ja turuille.

Kun toimittaja tai dokumentaristi menee ihmisen luo – kuvaamaan tai haastattelemaan – lähtökohtana on, että toimittaja tai dokumentaristi haluaa ihmisestä sen, mikä on hänen mielessään: informaation uutista varten tai tarinan/lausunnon dokumentin kokonaisuuden teemaan sijoittuen jne...

Tarinateltoa ja David Lynch lähtivät siitä, että ihminen kertojana määrittelee itse, mitä on hänen mielessään ja sydämessään. Hän arvioi, mikä on hänelle kaikkien tärkeintä ja merkittävintä.

Parhaimmillaan tulokset ovat tehneet ns. pienistä asioista dramaattisia, koskettavia ja pysäyttäviä. Tai yllättäviä. Saman metodin noudattaminen Kabulissa ei tuottanut suinkaan tarinoita sodasta, kärsimyksestä, menestyksestä, talibanien kauhutöistä, vaan ensimmäisestä käynnistä elokuvateatterissa (joka muutti ihmisen elämän) tai kadonneesta ystäväkirjasta lapsuudessa.

Omasta elämästä kertovan tarinan välittäminen toisille on ollut olennainen osa ihmisen minuuden muodostumista ja sen kokemista tärkeäksi, olkoon kyse ystävien tapaamisesta, nimipäivistä, sukujuhlista tai mistä tahansa sosiaalisesta kanssakäymisestä. **Mikäli hyväksytään väite, että sosiaalinen kanssakäyminen on muuttunut välillisemmäksi tai tavoitehakisemmaksi, merkitseekö tämä myös sitä, että ihmisen oman tarinan, elämän, merkityksellisyys on radikaalisti vähentynyt, erityisesti jos ihminen ei pysty näkemään sitä muodossa tai toisessa välineellistyneessä sosiaalisessa kanssakäymisessä.**

Minusta ei ole sattumaa, että kaksi viime vuonna erinomaisesti menestynyttä dokumenttielokuvaa Miesten vuoro ja Reindeerspotting olivat lähtökohdiltaan useimmista dokumenttielokuvista poikkeavia. Miesten vuoroa toteutettiin rinnan Tarinateltan kanssa: siinä miehet kertovat elämänsä tärkeimpiä tarinoita käsinkoskevalla koskettavuudella.

Reindeerspottingin toteuttaja/ohjaaja oli itse huumeidenkäyttäjä, osa päähenkilönsä maailmaa. Tuloksena paras huumeiden käytöstä kertova elokuva, mitä Suomessa on tehty.

4.

Luentoni otsikolla on oma historiansa. Olen vuosia keskustellut BBC:ssä työskentelevän ja Harperiin kirjoittavan Etonin kasvatin Nick Fraserin kanssa terrorismista ja länsimaihin suuntautuvasta vihamielisyydestä.

Nyt Lontoon mellakoiden aikana esitin väitteen, että perussuomalaisia, Lontoon mellakoita ja monia fundamentalisti-terroristeja yhdistää sama. Nick tyrmäsi ajatuksen välittömästi.

Ja jälleen kerran sanoin hänelle: ”Nick, englantilaiseen yläluokkaan kuuluvana sinun on mahdotonta ymmärtää sitä kaipuuta ja samanaikaista katkeruutta ja vihaa, kun pienen talon ikkunasta elämästä niin paljon odottava nuori mies katsoo pellon yli suuren talon ikkunoihin, joista loistavat tanssisalin valot. Voit pitää Amerikkaa paratiisina ja samalla olet valmis räjäyttämään sen vihassasi taivaan tuuliin. Neiti Julie on tänä päivänä ehkä ajankohtaisempi näytelmä kuin koskaan.

Maailma ei jakaannu vain köyhiin ja rikkaisiin, osattomiin ja tuhlaajiin. Maailma jakaantuu subjekteihin ja objekteihin. Toisiin, joilla on arvoa ja toisiin, joilla ei sitä arvoa ole – muuta kuin omassa alakulttuurissaan. Toisia, jotka ovat kokevat olevansa oman elämänsä herroja ja tekevät työtä, jota haluavat. Ja toisia, jotka kokevat olevansa muiden heiteltävänä joutuen tekemään elääkseen asioita, joista eivät pidä.

Suomikin jakaantuu meihin ja heihin. Ja kyseessä on paljon merkittävämpi jako kuin suomalaiset ja maahanmuuttajat.

Me luemme eri lehtiä, matkustamme lomalle muualle, syömme erilaista ruokaa, annamme lapsillemme erilaisia harrastuksia, kulutamme vapaa-aikaamme eri tavoin kuin he.

Ymmärrettävää ja hyväksyttävää, jos emme väheksy tai halveksu asioita, tekemisiä ja arvoja, jotka toisille ovat tärkeitä tai arvokkaita. En perää hyväksymistä vaan suurempaa ymmärtämistä.

Suuri osa maailman ihmisistä on hyväksynyt olotilansa, koska se on "God's will" tai "It's My destiny".

Sallitte, että tämän moraalisaarnan päätteeksi lainaan omaa tekstiäni TOINEN SUOMI projektin perustamissanoista vuodelta 2004:

Uskomme, että on olemassa toinen Suomi kuin se, jonka vallassa ja harhassa me elämme. Suomi, joka on erilainen ja ajatteleva – mutta usein myös syrjässä oleva, toisenlainen, ei-arvostettu. Vieraantunut tai vieraannutettu. Tämä toinen maa löytyy etäältä metropolin mediasta, vallan huoneista, osinkojen jakopisteistä. Se voi olla myös metropolissa, mutta arvoiltaan se on vallitsevien arvojen sivussa

5.

Jyrki Jyrkiäinen sanoi, että avajaisluennon lopussa on oltava loppukevennys. Ei tämä ehkä siksi kelpaa, mutta tiesitkö että Iranin vihreän vallankumouksen aikana Twitter oli vaihtamassa pääserveriään. Tällöin USA:n ulkoministeri Hilary Clinton soitti Twitterin johdolle ja sanoi, että ette voi tehdä sitä nyt; kahdenkin tunnin katko voi olla kohtalokas.

Paljon parjattu sosiaalinen media: ihmiset kokivat muokkaavansa maailmaa ja kohtaloaan sen avulla. Jotain, johon perinteinen media hyvin harvoin pystyy.

Thomas Balmes teki monta vuotta sitten elokuvan Nokian alihankkijan tehtaalta Kiinassa. Elokuvan pihvi ei ollut siinä, väärensikö työntäjä tilikirjoja salatakseen, että tuhannet tytöt tekivät ylipitkiä viikkoja ja saivat minimipalkan alittavia palkkoja. Eikä myöskään siinä, olivatko olosuhteet tehtaalla huonommat vai paremmat kuin muilla tehtailla. Elokuvan nimi oli "Säädylinen tehdas", koska tärkeitä työntekijöille oli – ei meidän näkemyksemme minimipalkasta tai työajoista – vaan "säädylinen" kohtelu, ihmisarvo.

Parhaiten muistan kuinka Nokian eettinen johtaja – ajaen sopimusten mukaisia palkkoja ja työaikoja – ja australialainen johtaja kuuluivat kaikesta vastakkainasettelustaan huolimatta samaan maailmaan – ja työntekijät aivan toiseen.